

CZU 343.352:343.144.5

DOI 10.5281/zenodo.6466799

APLICAREA POLIGRAFULUI ÎN CERCETAREA INFRAȚIUNILOR DE CORUPȚIE

Andrei LUNGU,
doctorand,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Igor CARABEȚCHI

Cercetarea din punct de vedere criminalistic a infracțiunilor de corupție este importantă în asigurarea prevenirii și combaterii acestora, iar autoritățile învestite cu atribuții de combatere a actelor de corupție trebuie să acționeze operativ și cu maximă prudență pentru a asigura tragerea la răspundere a persoanelor vinovate și restituirea prejudiciilor cauzate prin infracțiune.

Cuvinte-cheie: corupție, luare de mită, dare de mită, poligraf, testare cu aplicarea poligrafului, mecanism de investigare, metode speciale de cercetare.

APPLICATION OF THE POLYGRAPH IN THE INVESTIGATION OF CORRUPTION OFFENSES

Andrei LUNGU,
PhD student,
Academy “Ștefan cel Mare” of MIA

Igor CARABEȚCHI

The criminal investigation of corruption offenses is important in ensuring their prevention and combating them, and the authorities appointed with the task of combating acts of corruption must act operatively and with the utmost caution in order to ensure the prosecution of those responsible and the reparation of damages caused by the offense.

Keywords: corruption, taking bribes, giving bribes, polygraph, investigation mechanism, special research methods.

Introducere. Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor de corupție constituie o categorie distinctă a criminalisticii, iar prin cercetarea științifică a acestora se asigură un suport esențial organelor de drept în prevenirea și combaterea acestei categorii

de infracțiuni.

Scopul studiului. Autorii își propun să facă o analiză a posibilității aplicării poligrafului la cercetarea infracțiunilor de corupție, precum și identificarea problemelor specifice petrecerii testării cu sistemele

poligraf computerizate, care au menirea să restabilească complet evenimentul produs în trecut, corelațiile diferitelor persoane implicate la comiterea infracțiunilor de corupție, precum și personalitatea subiectului care a săvârșit infracțiunea.

Metode și materiale aplicate. În procesul studiului au fost aplicate metodele: analiza, sinteza, comparația și conștientizarea logică. Materialele utilizate le constituie publicațiile savanților din domeniu, precum și legislația corespunzătoare.

Rezultate obținute și discuții. Cuvântul corupție vine de la termenul latin „*corruptio*”, caracterizând o anumită comportare a funcționarului care își comercializează, își vinde atribuțiile funcției și încrederea acordată de societate, primind în schimb bani ori alte foloase.

Corupția constituie o formă de poluare a vieții sociale, faptele de acest fel reprezintă un pericol social prin vătămarea sau punerea în pericol a desfășurării activității statului și tuturor sectoarelor vieții sociale.

Prin incriminarea faptelor de corupție, legea penală căuta să asigure îndeplinirea corectă, cinstită de către funcționari a atribuțiilor ce le sunt încredințate și să combată manifestările de venalitate ale unora dintre aceștia care urmăresc să folosească funcția în vederea realizării unor câștiguri ilicite.

Unii autori, precum Camil Suciu, îmbrățișează un criteriu bipartit de clasificare a metodelor de investigare criminalistică, clasificându-le în metode tehnico-științifice și tactice [1].

Mijloacelor obișnuite de apreciere a sincerității sau nesincerității celor ce se regăsesc în procesul urmăririi penale în diverse calități, mai ales a suspectului sau a inculpatului, li s-a adăugat, în ultimele decenii, un mijloc obiectiv de investigare a principalelor modificări psihofiziologice ce însoțesc emoția în situația falsificării adevărului. Este vorba despre înregistrarea pe cale obiectivă, cu ajutorul unor aparate speciale de tip poligraf, a modificărilor fiziologice ale organismului

provocate de diverse stări emoționale [2].

Necesitatea aplicării unor reguli speciale în cazul investigării criminalistice a infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție a reprezentat o preocupare atât la nivel internațional, cât și în plan intern.

În baza datelor statistice analizate a corupției, obținute de la Direcția Informații și Evidență Operativă a MAI pe perioada 2018-2020, vom încerca să efectuăm o evaluare a stării criminalității în acest domeniu.

Datele statistice dovedesc că numărul infracțiunilor de corupție constituie anual circa 1,6-1,8% din numărul total de infracțiuni înregistrate.

Cazurile de corupere au fost stabilite în:

- organele de poliție – 27%;
- organele administrației publice – 8,5%;
- structurile comerciale – 6,5%;
- srganele vamale – 16,3%;
- sfera medicinei – 16%;
- organele justiției – 9,6%;
- sectorul de învățământ – 6,24%.

Utilizarea de către practicieni a unor instrumente cu pronunțat caracter tehnic inserate în legislația națională, ca efect al armonizării cu legislația comunitară, constituie un argument pentru cunoașterea particularităților de investigare criminalistică a infracțiunilor asimilate corupției.

Prin natura lor, a modului și a împrejurărilor în care se săvârșesc, caracterul derulării activității infracționale justifică obligativitatea folosirii unor metode și tehnici speciale de investigare.

Considerăm că utilizarea poligrafului la cercetarea infracțiunilor de corupție extind semnificativ posibilitățile ofițerilor de urmărire penală.

Metodica criminalistică ne ghidează în vederea stabilirii circumstanțelor ce urmează a fi lămurite în cadrul testării cu aplicarea poligrafului, precum și structura bateriei de teste, ce ar trebui să se axeze pe întrebări ce ar clarifica:

Activitatea ilicită desfășurată:

- în ce consta fapta săvârșită;

- modalitățile faptice de înfăptuire a conținutului infracțional;

- metode și mijloace prin care s-a realizat înmânarea (darea) folosului necuvenit;

- urmările faptelor. Consecințele de ordin economic sau de altă natură.

Persoanele implicate:

- calitatea și contribuția fiecăruia la comiterea faptelor;

- atribuțiunile de serviciu ale acestora, în conformitate cu normele legale ce reglementează activitatea în domeniul sau sectorul în care s-au comis faptele ilicite;

- dacă persoanele în cauză îndeplinesc vreo calitate specială din cele menționate expres în art. 1 din Legea 78/2000;

- persoane care exercită o funcție publică;

- persoane care exercită atribuțiuni de control;

- persoane care acordă asistență specializată instituțiilor, autorităților publice, regiilor autonome etc.;

- persoane care dețin funcție de conducere în partid, formațiuni politice, sindicat, asociații etc.

Banii, bunurile, valorile, foloasele necuvenite care au făcut obiectul material al infracțiunii:

- proveniența;

- sestinația acestora;

- posibilitățile de recuperare.

► Scopul urmărit:

Este prevăzut expres de lege: obținerea de bani, bunuri sau alte foloase necuvenite pentru sine ori pentru altcineva.

► Alte împrejurări legate de comiterea faptei:

- data, ora, timpul, succesiunea comiterii faptelor;

- locul înțelegerii și al transmiterii folosului necuvenit.

Cercetarea infracțiunilor de corupție este îngreunată de faptul că la comiterea acestor fapte infracționale participă un număr limitat de persoane și, prin urmare, obținerea informației este mai dificilă.

Considerăm că, în cazul cercetării

infracțiunilor de corupție, la etapa inițială, de stabilire a apartenenței persoanei la fapta infracțională, ar trebui folosită metoda „Testului întrebărilor de control” (Control Question Test – CQT), dezvoltată de John E. Reid. Prin ea se încearcă a se ajunge la esența problemei cu ajutorul câtorva întrebări relevante de forma:

- *D-ta ai luat mită de la cet. Y?*

- *Ai primit vreo sumă de bani de la cet. Y?*

Aceste întrebări sunt verificate de o întrebare de control:

- *Te-ai gândit vreodată să iei mită ?*

Tehnica este fundamentată teoretic prin faptul că o persoană nesinceră va reacționa puternic la întrebările relevante și slab la cele de control, în timp ce persoana nevinovată, aflată sub investigație, va reacționa exact invers.

La etapa acumulării probelor vinovăției, o atenție deosebită trebuie acordată metodei CIT – testul ce prezumă vinovăția (Concealed Information Test). Particularitățile metodologice ale testului CIT constau în utilizarea unor informații specifice, circumstanțe referitoare la o infracțiune, pentru a identifica dacă o persoană posedă cunoștință despre ele.

Întrebările se referă la detaliile cunoscute doar de autorul faptei. În acest context, doar persoana vinovată va reacționa puternic la întrebările relevante din cadrul testării.

Este important ca specialistul poligrafolog în procesul formării bateriei de teste să identifice obiecte/ elemente, care sunt semnificative și memorabile pentru infractor, dar necunoscute persoanei nevinovate. Spre exemplu, ambalajul în care a fost transmisă suma de bani este memorabil pentru infractor, în timp ce măsută de cafea pe care a fost plasat ambalajul cu bani, prezentă în câmpul infracțional, poate să nu fie [3].

Considerăm că la alcătuirea testelor trebuie să se țină cont de detaliile legate de: suma de bani, tipul valutei, ambalajul în care au fost transmiși banii, valoarea nominală indicată pe bancnote etc.

Dacă testarea are un caracter complex,

atunci se va proceda la testări de a stabili intermediarii la săvârșirea actului infracțional.

Considerăm că la etapa pre-test este extrem de important să stabilim gradul de percepție a vinovăției persoanei testate în contextul infracțiunilor asimilate corupției.

Rezumând cele expuse mai sus, considerăm necesar să menționăm că utilizarea poligrafului în investigarea și cercetarea infracțiunilor de corupție oferă anchetatorilor

informații valoroase, pe care cu greu le-ar fi putut obține în orice alt mod.

În acest sens, este imposibil să nu fim de acord cu opinia exprimată în literatura *de specialitate conform căreia neglijarea posibilităților tehnice ale unui poligraf ar presupune respingerea unei metode eficiente, științifice și necostisitoare de obținere a informațiilor.*

Referințe bibliografice

1. Suciu Camil. Criminalistică. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1972, p. 6-7
2. Ruiu Marin. Criminalistică. București: Editura Universul Juridic, 2013, p. 170
3. Makoto Nakayama, "Practical Use of the Concealed Information Test for Criminal Investigation in Japan" in Handbook of Polygraph Testing, ed. Murray Kleiner (London, UK: Academic Press, 2002): 49-86.

DESPRE AUTORI

Andrei LUNGU,
doctorand,
Școala doctorală „Științe penale
și drept privat”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
masterand psihologia juridică, ULIM
e-mail: andrei.lungu@mai.gov.md

Igor CARABEȚCHI,
secretar al Comisiei de stat pentru testări
cu utilizarea poligrafului,
Poligrafolog Centrul Național Anticorupție
e-mail: igor.carabetchi@cna.md